

TRAGEDIA I KARELEN

Av Arnfinn Vik

Svenn T. Arneberg
TRAGEDIA I KARELEN
Grøndahl/Dreier

På 1200-tallet stormet Djengis Khan og hans horder inn over Europa. Slaviske folk med russerne i spissen trakk seg tilbake vest- og nordover foran flodbølgen. Det som fikk betydning for oss, var det russiske press på de finsk/urgiske stammene. De presset videre på oss. Under Novgorod-kongens ledelse ble våre nordlige landsdeler utsatt for det ene overfallet brutalere enn det andre. Vi fikk en smakebit av hva det vil si å være svake og uforberedte.

Svenskenes etter hvert økende styrke satte en stopper for det verste. Med svensk konge måtte nordmennene stille betydelige styrker under erobringstoktene mot Baltikum, Ingermannland og nordøstover mot Ladoga og Onega. Mange nordmenn falt under forsvaret av Kexholm, men russerne kom igjen og erobret Finland, som i mer enn hundrede år var under russisk herredømme.

Ord med vett i

Aftenpostens kommentator Kjell Hanssen er så avgjort en av våre favoritter. Han har en egen evne til å gi klart uttrykk for meninger som deles av svært mange mennesker. I en anmeldelse av Dagblad-journalisten Peter Normann Waages nokså antinasjonalistiske bok "Jeg, vi- og de andre. Om nasjoner og nasjonalisme i Europa", kommer Hanssen med følgende vettuge sluttbemerkning:

"Demokratiene må ha andre bindemidler. De kan ikke bruke militærmakt overfor egne borgere, følgelig trenger de et sterkere element av følt fellesskap for at innbyggerne skal henge sammen. Fellesskapsfølelsen kan være etnisk, sproglig (antagelig viktigst av alt), religiøs, naturromantisk eller historisk basert. Men intet av dette trenger å gi den brodd overfor andre. Det er først når det egne fellesskapet oppleves som truet (når f.eks. en innvandringsstrøm oppleves som overveldende), at nasjonen får pigger. Følelsen av å ha kontroll over egen situasjon vil alltid være en forutsetning for åpne og liberale holdninger overfor omverdenen."

Etter første verdenskrig (1914-18) fikk de endelig frihet og egen selvstendig nasjon. De tapte Østkarelen som raskt ble russifisert etter vanlig russisk mønster.

- En advarsel til oss!. Nytt press på Finland kom allerede i 1939 og resultatet var "vinterkrigen" og den etterfølgende "fortsettelseskrigen". Nordmenn deltok i begge, men mellom dem lå 9. april. Defaitisme og uforberedthet gjorde oss til et lett bytte for tyske styrker. De unges tiltro til politikerne ble sterkt redusert og kamp hører først og fremst de unge til. De våger å satse, svakheten er vurderingsvenn. De blir lett bytte for veltalenhet som kan bringe dem på gale veier.

Slik var det ikke for dem som dro mot øst etter at krigen var slutt i Norge. Kamp var i sikte og kampens mål var klart. Ingen tvil om hvem fienden var og hva hans seier kunne bety for landet vårt. For flertallet i det norske folk fremsto den flyktede regjering holdningsløs og foraktelig. Den hadde ofret unge norske menn og gjort dem til tapere og selv rømt fra ansvaret. Ingen tvil om at Finlands kamp var vår kamp. Erttertiden har vist oss at det hadde vi i alle fall rett i.

Kommunismen er et umenneskelig system og - kombinert med russisk trang til ekspansjon - en fare for Norge og hele Skandinavia. Det er femti år siden og ennå har få nordmenn forstått hva det dreier seg om. At det kreves innsats også av dem. Det skandinaviske fellesskap må utvides og befestes - og det ikke bare i festtaler i Nordisk Råd. Først og fremst sikkerhetsmessig.

Vi ga det vi hadde i fortsettelseskrigen. Vi gjorde vårt. Bare de uforstående og fantasiløse kan tro at vi gjorde det av eventyrlyst, at "vi var klar over at vi tjente fienden" og at vi oppsøkte Ragnarokk for - død eller levende - å bli helter av "Det stortyske riket". Alt bør falle på sin egen urimelighet. Svenn T. Arneberg belyser det klart i sin bok "Tragedie i Karelen". En rettfrem og objektiv beretning som er skapt gjennom et omfattende arbeide med grundige undersøkelser, studier og intervjuer og ikke minst turer til åstedene. Han var ikke med dengang tragediene fant sted, men han har skaffet seg førstehåndsplysninger som han med nøkternt ordvalg overfører til historiens

videre bruk. Han skriver ikke om helter eller harer, men om krigens absurde hverdag for trauste norske soldater hvis første bud er å gjøre sin plikt. Det hadde vært første bud for mange av dem også 9. april. Nå kjempet de på nytt for å sikre landet og sine kjære mot en ny flodbølge fra øst.

All krig er tragedie, men soldater bruker nødig ordet. Om det skulle gå aldri så galt, liker de ikke at det de deltar i blir kalt tragedie. Andre ord passer bedre. Millioner kvinner og menn ofret sine liv for det de mente var rett. De burde i det minste høstet anerkjennelse.

Krigens utfall fastslår så mangt. Helter og skurker blir sortert etter side og frontavsnitt. Seierherren bestemmer, men vokser i omdømme hvis han er stor nok til å forstå og også villig til å anerkjenne taperens innsats for det han trodde på. Det er svært få av seierherrene her hjemme som har vist slik storhet. Tvert i mot har stenglene vært meget effektive når det gjelder meningsutveksling om dette. De siste år har kanskje innledet en bedre tid. Arnebergs bok er en av markørene i så måte. Han har åpnet en ny bom. Uredd har han begitt seg (Forts. side 7)

EN TALE - ET HÅNDSLAG

ved Finlandsfarernes sammenkomst 23/10

Av Ingv. Wahl

Mine damer og herrer, krigsveteraner, jeg har takket ja for innbydelsen til denne sammenkomsten da jeg ser på innbydelsen som et håndslag til en begynnende forbrødring mellom landsmenn som under krigen var bitre fiender.

Som krigsseiler og kanonér med deltakelse på den andre siden under krigen, har jeg nå lagt krigen, skytsene og bitterheten bak meg og møter dere derfor her med åpent visir.

Livets tilfeldigheter kan snu dramatisk opp ned på et menneskes adferd og livsførsel og under krigens skjeddete dette til overmål. For tusenvis av norske krigsdeltakere var det beviselig et spill av tilfeldigheter som avgjorde hvilken side av krigen de ble deltakere i. Ja, der er faktisk en del i blandt oss som på grunn av tilfeldigheter kan vise til krigsinnsats på begge sider av frontlinjene.

En forsonende gest som det innbydende håndslaget jeg her er blitt møtt med har jeg nok håpet og ventet på gjennom flere år og jeg skal derfor prøve å få

bidratt til at det skal bli en imøtekommende respons på dette fra noen av dem som var krigsdeltakere på den andre siden av fortidens frontlinje.

Selv om det er ting som skiller oss, så har vi likevel det til felles at vi er krigsveteraner med aktiv krigsinnsats bak oss, krigsinnsats som ga de fleste av oss bitre minner og varige sår på kropp og sjel. Ut fra dette fellesskapet må det i dag være mulig for oss krigsveteraner fra begge leire å kunne komme på skikkelig talefot med hverandre og gjennom det komme frem til en bedre forståelse for hverandre og for våre felles problemer.

Takk for at dere har tatt så vel imot min Ellinor og meg, og takk for at jeg fikk komme til orde blandt dere.

BETAL
BLAD-
PENGENE

BAMBLE-BAUTAEN

Den taler for de tause

Av Hakon Warendorph

Vi har beflittet oss på å bruke et behersket språk overfor våre motparter i denne avis. På tross av provokasjonene som ligger i alle de urimelige beskyldningene for alskens nederdrekthet, har vi holdt oss på avstand fra invective. Når dagens tema skal behandles, er det vanskelig å opprettholde det gode forholdet til språket vårt.

Det er nettopp blitt kjent at Internasjonale Sosialister har ødelagt minnesmerket over fjerne kamerater og frontøstre i Bamble. Vi faller for fristelsen og kaller dem det de ter seg som; en flokk holdningsløse bøller uten sans for anstendighet eller andre positive egenskaper. Vi føyer til at de foretar seg akkurat det samme som de hevder de bekjemper. De avslører at for dem er vår kamp mot kommunismen den største synd. En slik synd fortjener etter deres forvir-

rede logikk ingen respekt. De dømmer både levende og døde, som det står i en bok vi tror står dem meget fjernt.

Kan denne tirade bidra til å lokke dere frem til rettssalen, så er vi godt fornøyd med formuleringen. Når ånden er til de grader skrøpelig, ligger det vel utenfor paragrafene å straffe dere, men kanskje domstolene ville manne seg opp til å gi dere bakoversveis med en skikkelig dommerformaning. Selv internasjonale sosialistkaller slipper vel litt lyd igjennom.

Vi skjønner at dere må være opprødder for argumenter, og at dere i likhet med Blitzerne bare har "de slående" igjen. De demonstrerte jo igjen sitt nivå ved Haraldsheim i Oslo. De hadde imidlertid levende mål, 70-årige pensjonister, til og med fra Danmark.

Minnesmerket, en stein, en varde, en bronseplate og et kors, var over falne frontkjempere og

frontøstre som ingen grav har. Fjernt i Finlands skoger eller på Russlands stepper ble de igjen uten noensinne å ha gjort dere fortred. Dere evner ikke slike tanker, men de hadde etterlatte og kamerater som var glade i dem og som - mange tross alder og uførhet - fant krefter til en minnestund der i ny og ne. Bronseplaten hadde ingen provoserende innskrift, ingen navn. De som besøkte den, husket navnene godt allikevel.

Hjemmefrontkarer, krigsseilere, krigens kvinner og menn lot stedet i fred. De tause tapere skulle få ha det til ettertanke og minne, var kanskje ledetråd for andre som hadde savn. Det måtte åndelige pygmeer til, for hvem Rambos overmann og Stalins bødler er idealer. Når tiden kommer, skal vi ikke lyse fred over vandalenes minne. Måtte det finnes kjærlighet nok i verden til at andre gjør det!

BLIKK PÅ VERDEN

Av Arbjiter

Jeltsin

Jeltsin kan komme til å gå inn i verdenshistorien som en helt eller en kjeltring. Det avhenger av om han lykkes med sine planer eller ikke. Når dette leses, vil valgene til ny nasjonalforsamling være like forestående (eller akkurat unnagjort), og på grunnlag av resultatet vil man kunne ha en formening om hvor det bærer hen.

Det er helt klart at Jeltsin driver et meget høyt spill og at han sett med vestlige øyne benytter seg av metoder som ikke er fullt gangbare. Han bruker sin makt som folkevalgt president til å drive sine motstandere fra skanse til skanse og skyr få midler i denne sammenheng. Det vekker klar kritikk på visse hold, og ikke minst er begrensningen av ytringsfriheten en klar betenkelighet. Man må imidlertid ikke glemme hva slags folk han har å gjøre med, nemlig gammelkommunister som er ute etter å skru utviklingen tilbake. Det er folk som er fullstendig uten skrupler. De skyr ingen midler når det gjelder å sette sin vilje igjennom, og de sitter fremdeles i maktposisjoner rundt i hele Russland. Jeltsin har selv sittet høyt opp i det kommunistiske maktapparat og vet hvem han har å gjøre med. Han kjenner antagelig nøyaktig til hvor skarp lut det skal til for skurvete hoder. Skal han nå frem til et endelig brudd med kommunismen, er han nødt til i noen grad å være like hensynsløs som sine røde motstandere. Det er en erfaring som flere har hatt.

Det Jeltsin imidlertid ikke kan tillate seg hvis han skal beholde sin posisjon i den vestlige opinion, er å fortsette denne maktpolitikk i det uendelige. Når han har fått det nyvalgte parlament han har ønsket seg, må han slakke på tøylen og innrette seg etter den faktiske situasjon. Han må drive politikk slik det er vanlig i et fritt samfunn.

Det Jeltsin dessverre mangler, er en bred og organisert folkevegelse eller ihvertfall et parti ved sin side. Om jeg hadde vært i Jeltsins sko, ville jeg ha lagt adskillig arbeide i å skape noe slikt. Bare med en håndfull hjelpere løper han en enorm risiko. Et lands skjebne bør såvidt mulig ikke være avhengig av en enkelt manns helse og sinnstilstand.

Misbruk av fredsprisen

Enda en gang opplever vi et eklatant misbruk av Nobels fredspris. Man kan være så glad man vil for at Mandela og de Klerk får priser, men det er ikke mulig med hånden på hjertet å påstå at disse menn er fredspolitikere. Når det gjelder en mann som Mandela, er han tvert om en ren voldsstrateg. Han har gjennom et langt liv basert seg på vold og terror for å oppnå de politiske mål han har satt seg. Det gjelder slett ikke bare kampen mot de hvite, men i høy grad også forholdet til Mandelas sorte hovedmotstander, zuluenes leder Buthulezi. Det er kanskje først og fremst her vi i de neste måneder og år vil få se og oppleve hvor fredelig Mandela egentlig er. Man kan ha sine tvil akkurat på det punkt. Zuluene er i dag faktisk mer engstelig for et ANC-velde enn for et fortsatt hvitt styre. Og som jeg før har påpekt: I dette ligger kimen til en fremtidig borgerkrig i Sør-Afrika.

Norge og Rushdie-saken

I det øyeblikk dette skrives, står politiet fremdeles uten spor i sitt arbeide for å oppklare mordanslaget mot forlagsdirektør Nygaard. En av de mer interessante reorier som er dukket opp, er at Nygaard-attentatet har en direkte sammenheng med Norges meglerrolle i Midt-Østen. Man vet jo utmerket godt at det finnes rabiater muslimske grupper som er meget sterkt imot forsoning mellom israelere og palestiner, og at det i denne sammenheng dreier seg om folk som ikke skyr noen midler.

Forøvrig har jeg denne gang noen anerkjennende ord til Thomas Hylland Eriksen, som i Folk og Land tidligere har møtt kritikk for sine holdninger. I en artikkel i Aftenposten (20/10) erklærer han seg igjen som tilhenger av at "farverikt fellesskap". Det hindrer ham imidlertid ikke i å anmode muslimene i Norge om å ta klar avstand fra den volden som følger i Rushdie-sakens spor. Han mener at det ellers vil bli vanskelig å hevde at muslimene i Norge er en uskyldig gruppe i denne sammenheng.

En bok til ettertanke

Av Arnfinn Vik

Claudio Magris:
Sabelen i kosakkens grav.
Cappelen.

Med snaue sytti sider er tilsynelatende liten bok. Men den er stor allikevel.

Forfatteren er professor i germanistikk ved universitetet i Trieste og har tidligere utgitt "Donau". Boken er oversatt til mer enn tyve forskjellige språk.

Og hvorfor anmelder vi den i F&L? Den angår oss og bør ikke gå hus forbi hos våre lesere. Ei heller hos andre. Forfatteren er såvisst ingen smågutt, og er vi ikke enige i ett og alt, så er det flere betraktninger som burde vekke ettertanken.

General Vlasov og hans armé er et kjent begrep for alle oss om dro mot øst. Vlasov var, før han i 1942 ble tatt til fange av tyskerne, blitt en av sovjet-folkets helter. Særlig hadde han utmerket seg ved forsvaret av Moskva og under kampene om Kiev.

En av Vlasovs generaler, Krasnov, og et fjellområde i Nordøstitalia, Carnia, ikke langt fra Trieste, blir av Magris brukt som bakgrunn for en rekke filosofiske og psykologiske betraktninger over hva som kan skje når det gode går i det ondes tjeneste.

Dette er hans spissformulering. Her vil det føre for langt å kommentere alle de konsekvenser slike handlinger kan føre til. Både Vlasov og Krasnov så på

Stalin og hans lakeier som mot-Russlands egentlige og første fiende. Vi så på norske kommunister og deres avleggere på nesten samme måte. Deres brukte gevær hadde forskuslet vår frihet og selvstendighet. Les boken, og du vil finne dette og flere andre likhetstrekk slående. Hvor klarsynt vi ellers alltid har ment å være, vi var også påvirket av hendelser og propaganda. Vi tapte først 9. april 1940, vi valgte å ta landets skjebne i våre egne hender. Vi mente det så godt, så godt, men måtte til slutt bære andres skam for udåd. Dømt som kollaboratører, om enn aldri så stolte og standhaftige, måtte vi tåle å tape enda en gang. Det svir å åpne egne sår, men det gror friskere!

Utøvelse av statsmakt på en fremmed stats territorium

Av John Sand

I avhandlingen "Recht der Landkriegführung" gjengir professor dr. Alfons Waltzog fra Haagkonvensjonens landkrigsreglement art. 42: "Ein Gebiet gilt als besetzt, wenn es sich tatsächlich in der Gewalt des feindlichen Heeres befindet." (Et område ansees som besatt når det faktisk befinner seg i den fiendtlige hærs makt.)

I en kommentar til konvensjonens art. 43 anfører Waltzog: "Aber der tatsächliche Übergang der Gesetzmässigen Gewalt hat rechtliche Folgen. Alle aus der Staatshoheit sich ergebenden Rechte und Pflichten nimmt nunmehr der besetzende wahr. . . . Seine Gewalt ist folglich altumfassend." (Men den faktiske overgang av den lovmessige makt har rettslige konsekvenser. Alle de rettigheter og plikter som er et resultat av suvereniteten blir nå varetatt av okkupanten. Følgelig er hans rett altomfattende." Professorene Strupp, Schlochauer og Verdross uttaler at når et land blir okkupert blir landets suverenitet suspendert.

Den 1. juli 1940 sendte den svenske minister i Berlin, Richert, rapport 807 til svensk UD. Ministeren innberetter at han 29.6.40 har fått en verbalnote fra utenriksminister Ribbentrop. I Richerts rapport står det: "I noten framhåles at sedan tyska trupper besatt Norges, Nederländernas, Belgiens och Luxemburgs statsterritorier i sin helhet, er den lagliga makten ("die

Gesetzmässige Gewalt") i dessa länder övergått i tysk hand. Dessutom hade de förutvarande regeringerna i dessa länder flytt utomlands, så att de ej längre utövade legala regeringsfunktioner." (Min understreking).

At dette slett ikke er bare en tysk eller nasjonalsosialistisk oppfatning av et folkerettslig spørsmål fremgår av flere kilder.

Den 12. april 1940 kom bl.a. Kong Haakon og utenriksminister Koht til tollstasjonen Lillebo ved svenskegrensen. Herfra tok Koht en telefon til den svenske utenriksminister Günther og spurte om Kong Haakon kunne få oppholde seg i Sverige og forlate landet når han ønsket. Om dette opplyser cand. jur. Kai Mannheimer i "Norge och den norska exilregeringen under kriget", s.19 at senere på dagen sendte det svenske UD en beskjed til Koht om at den norske konge kunne få komme inn i Sverige, men "regjeringsmakt fick ej utövas där" og den svenske regjering kunne ikke garantere at Kong Haakon fikk lov til å forlate Sverige. I det svenske UD's melding til Koht het det videre (sitat av Mannheimer):

"Tillika betonades emedlertid att statsmaktens befogenheter enligt folkrätten icke kunne utövas på utländsk territorium."

Som de fleste lesere kjenner til er det det svenske ordet inte som tilsvarer det norske ikke. Men i svensk grammatikk lærer man at når noe skal benektes ekstra bestemt brukes ej eller ikke.

Også på norsk hold blir det innrømmet at den norske eksilregjering var avskåret fra utøve normale regjeringsfunksjoner. I odelstingsprop. IX 1949 innrømmes det at exilregjeringen ikke kunne mobilisere norske sjømenn "hvilket forøvrig Regjeringen ikke hadde adgang til å gjennomføre så lenge den satt i fremmed land."

I sin doktoravhandling "Stortinget og utenrikspolitikken" s. 104 kommer Erik Colban inn på hvorfor den norske regjering ikke erklærte Japan krig før 6. juli 1945: "Regjeringen fant det vanskelig å avgi noen formell erklæring for krigstilstanden så lenge den satt i et fremmed land."

I et såkalt motforslag utarbeidet av Paal Berg, sorenskriver Harbek og Magnus Nilsen (A) heter det: "Kongen og hans råd oppholder seg utenfor Norge og er derfor avskåret fra å kunne utføre de funksjoner som forfatningen har pålagt Kongemakten." Motforslaget ble utarbeidet 14. juni 1940.

Quisling-aktoren Annæus Schjødt skriver i "Riksrådsforhandlingene 1940 side 64:

"Det er heller ikke treffende når kommisjonen hevder at Regjeringen var i "full forfatningsmessig funksjon." Kongens og Regjeringens funksjoner oppfatter etter grunnloven en rekke fremtredende viktige ting som det dengang var helt utelukket for dem å utføre. Man var dessuten kommet helt utenfor grunnlovens forutsetninger, som ikke omfatter at landet er okkupert."

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
HAKON WARENDORPH

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
Tirsdag og onsdag kl. 11-15.
Telefon: 22 19 06 71 - (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 220,-).
Giro: Post 0808.51 64504. Bank 6063.0501248
Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 100,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG
ISBN 0802-9652

Talen fra Eimi til front søstre og frontkjempere ved skijegersammenkomsten 23/10

Kjære frontsykesøstre og frontkjempere!

Nå har jeg hatt gleden av å være sammen med dere på to av deres årlige sammenkomster. Jeg syntes det var gluft av dere å la ektefeller få anledning til å være tilstede i denne respektable forsamling.

For meg har dere helt fra barneårene betydd noe spesielt. Jeg var i 1940 for et "mobbeoffer" å regne etter dagens terminologi. Som 11-åring fikk man i skolegården vite at min mor var medlem i NS og jeg ble traktert deretter. Etter hvert ble jeg med i Småhirden. Min "krigsinnsats" begrenser seg til ca. et år på Norges landtjenesteskole på Flisa. Vi åt ikke opp såkornet der, nei. Gjett om vi fikk potetene til å vokse! Der ble vi arrestert i 1945.

I disse barne- og ungdomsårene har dere for meg representert en hel del. Dere ble for meg selve definisjonen på ordet *mot*. Og det er dere som lærte meg hva ordet *styrke* står for.

Jeg fulgte med på hvem som meldte seg til tjeneste. Jeg fulgte med på hvem som kom tilbake, hel eller "halv".

Jeg fulgte med på hvem som ble meldt savnet, og hvem man ikke engang turde savne.

Jeg så at dere var villige til å ofre det beste dere hadde, og for meg ble det helt uvurderlig.

Så måtte dere da også identifisere dere med ordet *utholdenhet*, da våpnene ble nedlagt.

Noen har heldigvis hatt det lettere enn dem som har hatt det aller verst i disse 48 årene. Men dere har - uansett byrder - holdt ut de overgrep og den urett som har vært dere alle til del.

Dere har vist verden at man kan overleve, og at man kan nekte å la seg slå flat selv om man får seg en *skikkelig* trøkk og varige sår.

Her sammen med dere får jeg endelig anledning til å gi dere min uforbeholdende *takk*. Jeg vet med sikkerhet at mange bærer dere i sine hjerter, - og at for oss er dere *våre helter!*

Jeg gratulerer med 10-årsdagen, og håper dere får mulighet til å hoide kontakten med hverandre i mange år framover!

Vi forstår Piet Hein når han sier:

*Pessimistene er dog de reneste tåper.
De tror på det motsatte av hva de håper.
Nei, de optimister som livet beror på,
er de som tør håpe på noe de tror på.*

Kjære lesere!

Dettenummer av Folk og Land og ukvemsord fra marxister og kaller vi gjerne julenummer, og ignorerer fordi vi ønsker å vise vi lar følge med et velment ønske respekt for våre falne, er det for høytiden. Vi har denne gang varmenne med noen go-ord - med glede og ærbødighet veket plassen for vår venninne Eimi. Vi returnerer og viderebringer Hennes tale tror vi er den beste hennes takk og ønsker alle våre julehilsen avisen vår kan formidle. I en tid med stikk og hugg trofaste abonnenter og lesere en

GOD JUL.

HØYTIDELIG SAMMENKOMST

Av HaWa

Vi lovet å komme tilbake til Skijegernes sammenkomst 23. okt. i dette nummer. Vi henviser til to av talene som er gjengitt på denne side og førstesiden.

Det var sett frem til dette møtet med spesiell forventning. Minnesmerket i Finland hadde vært (og er jo fortsatt) i fokus. Bronseplaten som skal festes til steinen var ferdig støpt med teksten: "Til minne om de 196 norske frivillige som falt i Fortsettelseskrigen 1941-1944" - i runeskrift på finsk og norsk.

Oppslutningen om møtet og stemningen, de mange taler og hilsninger ga bud om det faste kameratskap som fortsatt i høyeste grad er tilstedeværende. Særlig gledet ved denne anledning talen til Juhani Halvari, stedfortreder for den finske militærattacheen ved Finlands ambassade. Han takket for innsatsen i fortsettelseskrigen 1941-1944 da

hjelp var mer enn kjærkommen, og fremholdt at den krigen som ble ført i Finland, var også Skandinavernes krig og dermed også Norges, Finlands grense mot øst er også Norges! Minnesteinen er ikke et politisk anliggende. Da Finske myndigheter fikk betenkeligheter, var det fordi Benkovs henvendelse hadde form som ga inntrykk av en offisiell norsk "note", hvilket det jo ikke var. Nå var imidlertid saken klar. (Den endelige signering av avtalen er foretatt under meget høytidelige former i den finske abassade.) Senere ble så bronseplaten foreløbig avduket av Helge N. Wiig med assistanse av et søskenpar som hadde mistet to brødre i Finland.

Men før dette hadde Odd Skui holdt talen for dagen om samhold og kameratskap, og om "faren fra Øst", kommunismen som vi ikke må undervurdere. Her hjemme har jo de kreftene første parkett ved alle anledninger.

Gjester fra inn- og utland hadde også ordet. Bl.a. divisjonslegen ved Gebirgsjägerdivisjon Nord, Otto Koller. Han berømmet også frontkjempenes innsats som et eksempel for de andre, og fremhevet det ubrytelige kameratskapet. Helge Wiig fortalte om minnesteinen og dens "historie". Amund Enger berettet fra avdukingen av et krigsminnesmerke i Ungarn over falne fra Waffen SS, deriblant flere nordmenn. Den rørende oppslutningen fra den ungarske befolkning gjorde et sterkt inntrykk. En finsk venn og våpenbror, Kenneth Henriksson, fortalte humørfyllt om tildragelser som lå noe utenfor de militære aktiviteter, og en svensk frontkamerat, Håkon Østlid, leste egne dikt. Flere hadde hilsninger og lykkeønskninger og de to som kanskje gikk mest til hjerte, er som nevnt gjengitt i dette nummer.

Ein ven er gått bort

Vår ven og kampfelle, *Egil Brattbakk*, døde 28/9 på Vefsn Sykeheim, Mosjøen. Han var f. 29/9 1906 og vart såleis 87 år på ein dag nær. Han var agronom frå Nordland Landbruks-skule 1927, og i unge år bygde han opp eit bureisingsbruk som var skilt ut frå heimgarden. I fleire år var

han bondelaget sin kretssekretær i Vefsn krets. I tia 1941-45 påtok han seg det ansvarfulle arbeidet som ordførar i heimbygda Drevja, og fekk, som oss andre, si påskjøning i form av nokre månaders opphold i straffekolonien Nyrud. Seinare kjøpte han garden Husremma i Fustvass-

bygda og dreiv denne ved sia av at han var forretningsførar for rekneskaps-laget i bygda.

Egil var på alle måtar ein kjærnekar, ein god ven, ein hyggeleg arbeidsfelle og kamerat. Fred over minnet!

Kamerat

Hva kan vi gjøre for å styrke familien?

Av Marie Larsen

"Familien og hjemmet vernes" sto det i Nasjonal Samlings program. Det var en av våre viktigste programposter, og den er i dag mer aktuell enn noensinne. Titusner av familier er gått eller er i ferd med å gå i oppløsning, og ingen løfter en finger for å forhindre det. Barn mister hjemmets trygghet, opprivende skilsmisser gjør mennesker ulykkelige. Det må gjøres noe med det.

Myndighetenes første plikt er å sørge for at familier med barn ikke ødelegges av økonomiske problemer. Det kan forhindres gjennom en tilstrekkelig barne-trygd og rommelige fradrag i skattegrunnlaget for mennesker med forsørgelsesplikt. Vi vet hvor fort hestene bites når krybben er tom.

Men økonomi er selvfølgelig ikke alt. Det som får et ekteskap til å holde, er *viljen* til å kjempe seg gjennom de vanskeligheter som oppstår. Da er det viktig at

man på forhånd er innstilt på at slike vanskeligheter vil komme. Det er selvfølgelig ikke noe nytt at ungdommen har et alt for romantisk syn på det fremtidige samliv mellom kvinne og mann, men det som preger vår tid er en overvurdering av det seksuelle, noe som gjør at mange går inn i ekteskapet eller samboerskapet med alt for store forventninger på det området. En grundig gjennomgang av de problemer de fleste mennesker vil møte i ekteskapet, bør etter min mening få en bred plass i de høyere skoler og høyskoler. Slik undervisning bør være målrettet. Den må være sikket inn på å få flest mulig ekteskap til å holde.

En slik undervisning bør følges opp av et omfattende rådgivningsapparat som gir veiledning på alle de områder som gjelder ekteskapet. Også dette apparatet bør være rettet inn på å få ekteskap til å holde, til å harmonisere forholdene i familien. Jeg tror til og med man bør gå så

langt som ikke å innvilge skilsmisse før man har lagt sine problemer frem for dette rådgivningsapparatet. Man kan si at det da ville stimulere flere til å leve i samboerskap, men det kan lett rettes på ved å innføre den samme regel for samboerskap der det er barn. Heller ikke samboere bør kunne flytte så lett fra hverandre som de gjør i dag. Noen vil kanskje innvende at en slik regel er et alvorlig inngrep i den enkeltes rett til å styre sitt eget liv, men å holde familien sammen gjelder mer enn ett menneske og er av så stor viktighet både for barna og samfunnet at det er nødvendig å ta familieproblemene meget alvorlig.

Man kan også sette i gang holdningskampanjer med sikte på å gjøre det til en æressak å mestre sine ekteskaps- og samlivsproblemer. Det skader heller ikke å understreke den samfunnsmessige betydning av det. Hjemmet og familien er og forblir det fundament vårt samfunn er tuftet på.

Quislings historiske tale i Stortinget 7.april 1932

(Forts. fra forrige nr.)

Gjengitt etter Stortingstidende.

Del II

Hvad er det da de vil disse i Det norske arbeiderparti, som beskylder mig for å ha villet være med på omstyrtningpolitikk? Er det kanskje deres mening å ville ta avstand fra den politik? Eller mener de at det er kompromitterende å ha sympatisert med dem? Eller er det deres mening å få de såkalte borgerlige til å slå fast, at det er en forbrytelse å gå fra et påstått revolusjonært standpunkt til et borgerlig standpunkt og således skape en presedens for, at Arbeiderpartiet ved chikane kan tvinge en mann ut av en borgerlig regjering, når han ikke lenger passer i deres kram? Nei, disse beskyldninger slår hinannen gjensidig ihjel og spiser hinannen gjensidig op.

Moskva-kommunistene med lurvete motiver

Derfor har man også ophørt med disse og gått over til den teori, som Moskvakommunistene har hevdet fra begynnelsen av, nemlig at jeg skulde være britisk agent og provokatør. De sier: "At Quisling var revolusjonær og at han av interesse for kapitalismens omstyrtelse tilbød oss sin tjeneste falt oss ikke et øieblik inn". Alle deres beskyldninger, hele deres bevisførelse går ut på å vise, at jeg var agent og provokatør. Men når det ikke er riktig, og når det første ikke er riktig, hvad blir så igjen? Jo, det som blir igjen, det er motivene til disse angrep, det er målet, som er likeså lurvet som midlene. Og hvad er det? Jo, det er først hev, fordi jeg har klarlagt deres politik og de resultater den fører til. For det annet er det ønsket om å fjerne en politisk motstander, som kan være en hindring for virke-

liggjørelsen av deres planer. Og for det tredje er det kamuflasje, angrep som det beste forsvar.

Ikke marxist

Jeg vil også protestere mot, at man har oppfattet mig slik, som at jeg noensinne har vært en tilhenger av Marx's lære. Jeg sier ikke dette for å undskylde mig, men for å slå fast de virkelige forhold. Om forholdet hadde vært det motsatte, hadde jeg ikke skammet mig for å vedkjenne mig det, vedkjenne mig, at jeg på grunn av livets erfaring hadde kommet til en annen mening. Jeg tror til og med, at i en tid som vår er det en meget almindelig foreteelse; men for mitt vedkommende er det ikke så. Jeg vet heller ikke, hvorfor jeg mer enn andre statsråder og stortingsmenn skal stå til ansvar for min politiske fortid, og til og med for min fortid før jeg trådte inn i det aktive politiske liv. Men hvis så skal være, så har ikke jeg noe å skjule eller noe å skamme mig over. Ingen vil vel for alvor si i en tid som vår, efter de erfaringer vi har hatt i de siste 20 år, at vårt samfund er ideelt organisert, og at forholdet mellem landene er som det skal og bør være. Det er da ingen skam for en mann, at han ser med objektivitet og om mulig med sympati på forsøk på å forandre disse forhold, inntil han blir overbevist om, at disse forsøk ikke er ærlige eller ikke fører frem. Lenger har heller aldri min sympati strakt sig overfor kommunismen og socialismen. Jeg har aldri tilhørt disse partier og har aldri gitt dem min stemme. Men jeg har den største medfølelse med at man bringer alle medborgere frem til velstand, til gode og levelige forhold; det har alltid vært et grunnsyn hos mig, og det skal aldri bli forandret. Men som jeg har skrevet i min bok, slik som kommunismen praktiseres er det ikke socialisme. Det er antisosialt, og nettop mennesker med samfunnsfølelse

føler sig frastøtt av dette og vender det forbitret ryggen.

Mitt grunnsyn har alltid vært det samme og aldeles uforenlig med Marxismen; både min forstand og mine instinkter reagerer mot den. Og jeg har god grunn til å tro, at når man regner mig for rød og for bolsjevikk, så var det fordi jeg ikke var dum nok til å tro at bolsjevismen var ferdig om 14 dager og til å tro og innrømme eller si, at det som de gjorde i Russland var altsammen idiotisk. Jeg kan om det ønskes dokumentere min opfatning frem gjennom årene, både ved de rapporter jeg har skrevet og ved de ting som jeg har skrevet for mig selv og delvis holdt foredrag om. Jeg vil påstå at jeg var en av de meget få, som helt fra begynnelsen av forstod hvad dette innebar, og som forstod at dette var en verdensbevegelse, og ikke bare det at noen banditter hadde tatt makten. Jeg har til slutt sammenfattet denne min opfatning av disse spørsmål i en rekke artikler, som igjen er utgitt som en bok. Og de som gidder å lese det må da forstå, at dette er ikke skrevet for penger, men det er skrevet på grunn av indre overbevisning. Når min politiske opfatning er slik og i sin tendens alltid har vært den samme, hvorledes kan man da tro, at jeg har gjort de ting som man beskylder mig for?

Marxistenes undergravningsarbeide

Men når jeg nu har tatt ordet er det, ikke bare for å redegjøre for mig selv, men det er for å anklage - jeg står ikke her som en privat person, men jeg står her som landets forsvarsminister - jeg vil anklage det kompani av opviglere, der lever som fiender av vårt samfund og som har sammensvoret sig om å kaste av statens autoritet og gjennemføre en samfunnsorden - hele verden har erfaring for hvad den fører til - åndelig og materielt ødelegger den samfund og individ. At disse personer for en stor del er de samme som angriper mig er en sak for sig, men jeg skal hjelpe til å få trukket av dem fåreklærne, jeg vil vise folket hvorledes det bedrages, og av hvem det blir bedraget. - Hr. Nygaardsvold talte i forbindelse med Menstadaffæren om hjernerystelse. Men det er øiensynlig to slags hjernerystelse - en som tilskrives ytre vold, og en som skyldes at begrepene kastes om i hodet på en, så man ikke ser forskjell på godt og ondt, ikke på svart og hvitt. Hr. Nygaardsvold forsvarte affæren på Menstad, hr. Støstad gjorde likeså og talte om oss som lakeier i den utenrikske kapitaltjeneste. Men hvad var Men-

stad-affæren for noe? Under urolighetene på Menstad blev vi bekjent med, at det ikke var noen lokal affære men et planlagt opprør som skulde gå over til reising over det hele land. Det falt i våre hender dokumenter fra utlandet som viste at bevegelsen skulde overføres til Oslo og Bergen. Hvem var det som stod bak disse ting, som formidlet disse ting? Jo, det var to av de sannhetsvidner som har optrådt mot mig. Disse og de andre som har vidnet mot mig har gitt sig selv attest som ærlige og vel-tjente offentlige menn, men jeg tillater mig å se på dem som kjøpte og betalte agenter, som fiender av vårt fedreland og vårt folk. Jeg har her fotografier, gjenpart av en revisjonsantegnelse, som en agent for den internasjonale kommunistiske ledelse har gjort i Norge. Hvad viser den? Den viser at den revolusjonære bevegelse i vårt land, den finansieres fra utlandet. De har her i 1928-29 fått 500 000 kroner av en utenlandsk makt. Det er ikke mange partier i vårt land som disponerer lignende summer til sitt arbeid. Det står her detaljert allting, hvorledes de pengene er gått. De er også så frekke at de foreslår økede bevilgning til arbeid i Nord-Norge. Hvor lenge skal vi finne oss i dette? Centralkomitéen, centralstyret, tar inn noen få hundre kroner her i Norge i kontingent, men de får tusener fra utlandet til sitt eget bruk. Vi er bekjent med at i år har de fått enu betydeligere summer, vi er bekjent med at denne trafikk har foregått i årevis. Det er denne klikk som sender telegrammer til Nord-Norge om at norske soldater skal gjøre opprør, det er de som dan-

ner celler i vår hær og flåte, i våre fabrikker og forbereder alt til revolusjon og opprør. Jeg vil advare mot at man undervurderer denne fare. Man sier at de egentlige kommunister her i landet er 4 000, men det er forholdsvis akkurat det dobbelte av det antall som bragte det russiske rike til revolusjon, og de hadde ingen stormakt i ryggen. Man skal huske på at de utfører et iherdig arbeid, det er ikke folk som gir op, og det iherdige arbeid kronnes med seier til slutt.

Revolusjonær virksomhet

Hvad dernest angår Det norske arbeiderparti, så sier man, det er ikke lenger revolusjonært. Men hvad er forskjellen mellem Det norske arbeiderparti og Moskva-kommunistene? Det er den samme forskjell som mellem de gresk-katolske og de romerskkatolske. De gresk-katolske anerkjenner ikke paven i Rom. Arbeiderpartiet anerkjenner ikke paven i Moskva. Men de holder på *Trotsky*, en mann som er for rød selv for Russland. De har ikke benektet at de har tatt hundretusener fra den internasjonale revolusjonsledelse, det kom jo frem ganske tydelig ifjor. Hvad betyr det at de tar penger fra den internasjonale revolusjonære ledelse? Hvis man kjenner, hvorledes oppbyggingen av den er, hvem kan da være i tvil om, når han kan legge sammen 2 og 2 og vet at det er 4, hvilket uhyggelig ord man må bruke på det. Følelsene her i landet er avstumpet for disse ting, men jeg mener det er på tide at mansersaken i øinene. Jeg vil ikke gå inn på personligheter, jeg vil ikke følge Arbeiderpartiet (Forts. side 6)

Det brukne gevær igjen!

Av Ole B. Hovengen

Ikke før har Sovjetimperiet begynt å slå sprekker før forsvarsmessig enfold marsjerte igjen: Det finnes ingen fare lenger, hva skal vi med Forsvaret, trusselen er borte og vekk! - Dessverre, så enkelt er det ikke, med det konglomerat av stridende nyopprettede delstater i det tidligere Sovjet om hvem som skal bli "konge på haugen", - så er det vel bare i himmelblå norske øyne at det er på tide å nedbygge Forsvaret igjen. Etterkommerne av det herostratisk forsvarsmotarbeidende "det brukne gevær" er på mars igjen, - eller hvis det er forsvarsmessig blåøyethet og skylapper det dreier seg om, så er det like meget å beklage. Har det gått forsvarskutterne helt og holdent og aldeles forbi at raketstakittet på Ola

så langt fra reduseres, men tvært imot forsterkes - og det stakittet er ikke anlagt til forsvar.

Selvsagt må vi håpe på at den gamle bjørnen blir liggende i hiet med klørne klippet, men herfra og til omgående å økse ned vitale deler av vårt Forsvar kan bli en kostbar "innsparing": La det være nok å nevne at det skal kuttet nærmere etthundretusen hoder i Hæren, i Marinen vil utgått materiell ikke erstattes med nytt, i Flyvåpenet skal nedlegges flere baser osv. Det ligger i dagen at med de foreliggende forsvarsmessige nedbyggende planer, blir det et vingestekket forsvar vi får. Har man intet lært av et 9. april? Oppfølges planene nøler jeg ingenlunde med å si at etterkommerne av det gamle brukne gevær er på marsj igjen.

Heimevernbladet
Nr. 3 - 1992

Det originale hjørnet

Wergeland unnfanget nasjonalismen
Bjørnson fødte den - så sies det
Isak Sellanrå v a r den
Han kjente ingen av dem
- ikke engang Hamsun
Norge unnfanget og fødte vår
nasjonalisme

landet skapte folket
Vår tilhørighet og fremtid:
Det nasjonale

HaWa

AP's UMORALSKE FORMUESKATT

Av Ægir

Igen griper Arbeiderpartiet til den gamle resept å forhøye formuesskatten. Man er til og med så freidig å kalle det solidarisk politikk. Den riktige betegnelsen er selvfølgelig misunnelsespolitikk, for man prøver jo å innbille folk at det bare er de store formuer det går ut over. De store formuer greier seg nok. De har utallige muligheter for å unndra seg skatt. Men i den utstrekning de beskattes, er det likevel betenkelig nok, for det dreier seg jo i det alt vesentlige om næringslivets arbeidende egenkapital. Dens oppgave er å holde liv i oss alle.

Formuesskatten er imidlertid i all hovedsak rettet mot småsparene, mot dem som har greid å skaffe seg sitt eget hjem og kanskje har noen kroner i banken i tillegg, penger de har spart sammen gjennom et langt liv. Det gjelder ikke minst pensjonistene, selvfølgelig. Det forferdelige er at de som eier sitt eget hjem, mange steder formuesskattes tre ganger. Først må de føye 2½% av hjemmets skatteakt til sin inntekt, deretter må de betale formuesskatt av skatteaktsten, og en del steder, f.eks. i Oslo, må de betale eiendomskatt i tillegg.

Slik beskatning er selvfølgelig umoralsk allerede av den grunn at det dreier seg om penger som allerede er beskattet. De stammer jo fra skattlagt inntekt. Men det er også andre umoralske sider ved et slikt skattesystem. Det er sunn politisk tenkning at flest mulig i vårt samfunn skal eie. Det gir enkeltmennesket større trygghet og samfunnet sta-

bilitet. Derfor må samfunnet legge forholdene til rette for at det blir mulig for folk å legge seg opp verdier. I innledningen til Nasjonal Samlings program het det klart og tydelig: "Frihet og selvbergingsvilje, den enkeltes tiltak og eiendomsrett er dypt rotfestet i det norske folk, og er grunnlaget for all fremdrift." Formuesskatten motvirker denne fremdrift, dreper spareviljen og motvirker oppsamlingen av kapital på vanlige menneskers hender. Det er ikke minst betydningsfullt når det gjelder unge mennesker som har vilje og initiativ til å starte for seg selv. Skal man bygge opp en ny småbedrift, er man ikke minst avhengig av muligheten for å samle opp en viss kapital. Denne kapitaloppsamling kan så etterhvert føre til utviklingen av større bedrifter som kan være med og sikre sysselsettingen i dette land.

Vi vet jo hvordan sparere belønnes i dag. Bankrenter på sparepenger inntektsbeskattes, inflasjonen spiser opp en del av sparepengene selv om den er aldri så lav, og på toppen av det hele formuesskattes de også. Dette kan bare føre til at småsparernes kapital i virkeligheten stadig reduseres dersom man ikke føyer til midler av sin inntekt.

Arbeiderpartiet må lære at man ikke kommer videre ved å tære på allerede skapte verdier. Veien frem til bedre kår for alle er å skape nye verdier. Bare en politikk som sørger for det, er virkelig solidaritetspolitikk.

Norge er snart det eneste land i OECD som har formuesskatt og det eneste i verden som bruker formuesskatt som boligskatt.

Bautastein i Finland

Oberstløytnant Erling Lund,
i Aftenposten 15/7-93

"Oppreisning for landsforræderne?" Slik lyder overskriften til Olav Trygge Storviks kommentarartikkel i Aftenposten 7.7. Saken gjelder bautastein i den finske ødemarken til minne om 196 norske frontkjemper som i strid mot russerne falt under Finlands fortsettelseskrig 1941-1944.

Det er riktig som Storvik skriver at de kjempet i tyske uniformer og under ledelse av tysk befal. Men når Storvik skriver videre: Frontkjemperne meldte seg ikke til "frivillig" krigsinnsats for finsk frihet og uavhengighet, synes jeg at han i sitt videre resonnement blander inn politiske og moralske aspekter som har lite med minnesteinen å gjøre! Det kan ikke benektes at frontkjemperne var frivillige og at de under fortsettelseskrigen deltok i en krig som sto om Finlands frihet og selvstendighet. Det er kun det som har betydning i denne forbindelse. Intet er vel mer rimelig enn at man vil minnes sine falne våpenbrødre.

Men vi som ikke sympatiserte med frontkjemperne, må forlange at inskripsjonen på bautasteinen ikke får en ordlys som om den også omfatter Finlands frivillige under Vinterkrigen 1939-40.

Da saken om bautastein første gang var aktuell, skrev jeg følgende i Aftenposten 23. februar 1992: "Minnestøtten kan ha sin berettigelse." Men når "Komitéen for minnesmerket i Finland" angir at teksten på bautastein skal

To dikterskjebner

Av P.O. Storlid

Tysklands store dikter Goethe var i mangt et underlig menneske, som diktere vel ofte er. Han var det også i det stykke at han stilte seg avvisende til det tyske folks frigjøringskamp mot Napoleons fremmedvelde. Verre enn det: Han beundret Napoleon, som i audiens personlig overrakte ham Æreslegionen. Denne ordenen bar han også etter Napoleons fall offentlig.

Hva hendte med Goethe etter Napoleons fall? Absolutt ingenting. Sin Æreslegion fortsatte han å være stolt av, og sine meninger beholdt han. Men ingen lanserte idéer om noe slags "rettsoppgjør" med dikteren. Geheimrat-tittel og tildelt adelskap beholdt han også.

Hamsun sympatiserte med Napoleons motstykke i vår egen tid, Hitler. Eller helst med Tyskland, som han hadde gjort det også i keiserens og Weimar-republikkens tid. Denne demonstrerte sympati satte ham av og til i stand til å utrette noe godt for Norge og nordmenn. Det burde kanskje også huskes. Slutten på historien kjenner vi. Med ham gikk det - nære på 90 år gammel og i en tid som sies å være mer opplyst og tolerant enn den Goethe levte i - slik: Arrest,

innesperring på gamlehjem og siden psykiatrisk undersøkelse. Som hos Stalin: Man måtte vel helst være gal, hvis man mente noe annet enn "gode nordmenn"? Varrig svekkede sjelsevner fikk han også attest for. Med dem skrev han så "Paa giengrodde Stier". Det han eide, ble tatt fra ham.

"Hvi skrider Menneskeheden saa langsomt frem?" undret Wergeland. Frem? Skrider den frem?

Om Hamsuns etterkrigsskjebne skrev danskenes Karl Bjarnhof: "Det var noget, der var for lille, som forgreb sig paa noget, der var for stort." Slik var det visst.

Det faller nå noen tungt for brystet at det foreslås å oppkalle en plass i hovedstaden etter Knut Hamsun. Man kan for den saks skyld la det være, for Hamsun vil det lesende mennesket så allikevel alltid minnes. La heller hans posthume fiender få et kollektivt minnesmerke av slikt slag. De vil ellers ganske snart være glemt.

Når de er det, kan man gjøre som l'Académie Française gjorde med Molière. Han ble aldri medlem av akademiet, men henger i dets portrettrekke. Under bildet står: "I hans ære manglet intet. Han manglet i vår."

(Arbeiderbladet
8. juni 1993.)

bli til minne om norske krigsveiteraner i Finland, tillot jeg meg å protestere. Et slikt kollektiv ville nemlig også omfatte norske frivillige som deltok i Finlands vinterkrig 1939-40. (I rettferdighetens navn bør det nevnes at også noen av frontkjemperne hadde deltatt som frivillige under Vinterkrigen.)

Min konklusjon den gang var

en oppfordring til finske myndigheter om å forlange en tekst på minnestøtten som ikke kunne gi grunnlag for sammenblanding og misforståelser. Etter det som nå opplyses skal minnebautaen få følgende inskripsjon: "Til minne om 196 krigsfrivillige som falt i Fortsettelseskrigen 1941-44". En slik stein kan være god å

(Forts. side 7)

MÅNEDENS PERNILLE:

"Har du lest lederen i "Arbeiderbladet" i dag?" spurte Gullet under vår felles inntagelse av litt aftensmat på kjøkkenet den 20/10.

"Nei," svarte jeg, "som du vet har jeg lagt meg til den uvane å finlese aviser på sengen før jeg legger meg til å sove om kvelden."

"Det er jo ofte det blir dårlig med den lesingen," sa Gullet. "Som du vet er det jo ofte jeg finner deg sovende, med brillene på nesen og avisen oppe på dynen, hvis jeg kommer sent hjem og gløtter på døren for å si god natt til deg."

"Og så vekker du meg for å redde brillene, og takk for det," svarte jeg.

"Jeg tror jeg gir deg et rask resyme av lederen nå," fortsatte Gullet, "så har du litt å tenke på før du sovner."

"Ikke noe dårlig forslag," svarte jeg, "så kan jeg la fatt på den boken jeg skulle ha begynt på de siste fjorten dagene, hvis du ikke gir meg noe som jeg virkelig må tenke på."

Gullet fortsatte etter en kort pause: "Utgangspunktet i lederen er attentatet på Nygaard. Arbeiderbladet skriver at det er fortåelig at politiet retter søkelyset mot muslimene i Norge all den tid de færreste av dem har tatt avstand fra Khomeinis drapsordre mot Rushdi og dem som har bistått ham med oversettelser og utgivelse. Avisen understreker også at noen av muslimene i Norge har gitt uttrykk for at de forstår drapsordren som velfortjent straff for blasfemisk litteratur."

Hun avbrøt seg selv og sa: "Jeg tror jeg må lese ordrett resten. Et referat får ikke med

alle, skal jeg si utrolighetene." Hun hentet avisen, og sa da hun kom tilbake: "Hold deg godt fast, for det er virkelig utrolig. Altså, nå lar jeg Arbeiderbladet tale."

Det hun leste opp var følgende:

"Dette dreier seg imidlertid ikke om at muslimer må tilpasse seg norske verdier, slik enkelte nordmenn i berettiget harme har svart. Det er en konfrontasjon som går på tvers av alle landegrensener og kulturer. Fascisme og terror på den ene siden, frihet og menneskeverd på den annen.

I de siste årene har fascistiske bevegelser fått makt i deler av den muslimske verden - slik de gjorde det i deler av det kristne Europa for en mannsalder siden. Men fascisismen i muslimske land er ikke synonym med islam. Vi må ha i erindring at de fleste

ofre for den iransk-inspirerte fascisismen er muslimer. Liberale intellektuelle i Egypt og frihetsforkjemperne i Tyrkia faller som ofre for disse fascistiske bandene. Og verst av alt: Tusener på tusener av iranske menn, kvinner og barn er slaktet av et regime som ikke fortjener å låne navn fra en av våre store religioner. Bak ayatollah-fasaden er det ikke Islams ansikt vi ser: Det er Hitlers."

Gullet la avisen fra seg og avventet min reaksjon.

"Kanskje jeg kan unnskylde den som har skrevet lederen med at han forveksler ordene fanatisme og fascisme," sa jeg.

"Der er du inne på noe," svarte Gullet, "men når Jeltsin, for eksempel glemmer det regime han har rot i, og kaller motstandere, med rot i det samme, for

fascister, er det tale om ren historieforfalskning. Slik ser ialle fall jeg det."

"Alt skal feies under teppet," sa jeg, "der synes ikke å herske tvil om det. Men verre blir det vel å få benyttet denne betegnelsen på dem som ødela minnesmerket over falne frontkjemperne i skogen i Bamble. Arbeiderbladet hadde også intervjuet lederen for denne udåden. Kvist het han, og han fortalte at nye minnesmerker ville få samme behandling. Jeg mener det var internasjonale sosialister de kaller seg."

"Ja, det er vel kanskje vanskelig å få benyttet betegnelsen fascisme her," sa Gullet, "for her dreiet det seg jo, etter Arbeiderbladets oppslag om saken, om en velgjerning."

Pernille

Kontrapunkt

Fra dialog til monolog

Jan Didriksen på INOs høstmøte 28/10

Høstens møte var sett frem til med forventning. Adm. direktør, h.r.adv. Jan Didriksen og INO-formannen, gårdbruker Knut Baardseth skulle møtes til en dialog for åpen scene. De har begge store kunnskaper om okkupasjonen og det som fulgte. Gjennom lange samtaler tidligere har de lært hverandre å kjenne og respekterer hverandres synspunkter, som forøvrig ofte er sammenfallende.

Ved Baardseths beklagelige sykdom bortfalt denne muligheten, men Didriksen var sporty og møtte allikevel opp til det han kalte en monolog i dialogenes ånd. Det ble på den måten en meget utbyttelig aften.

I et gjennomført åpent og kultivert foredrag ledet han forsamlingen gjennom okkupasjon og rettsoppgjør med avstikkere til eldre og nyere historie. Han påpekte det svake grunnlaget for oppgjøret og den urettferdighet det lå i den forskjell det var ved behandling av politisk og økonomisk landssvik. De vikarierende grunner til tiltale og straffer etter hvert blitt svært tydelige. De veletablerte entreprenører fra før krigen var i gang på tyske militære anlegg allerede før kampene var avsluttet i nord. Mellom 150- og 200.000 "tysker-arbeidere" kappes om arbeide ved festningsverk og flyplasser. "Brakebaroner" blir en økonomisk adel. Flesteparten slapp fra sin virksomhet uten reaksjoner fra myndighetene etter krigens slutt i 1945. Passive NS-folk og Røde Kors-søstre med innsats på østfronten var derimot blant dem som ble rammet av den lange arm.

Didriksens fremstilling ga uttrykk for human og streng juri-

disk forståelse. Han påpekte enkelte forhold og handlinger fra NS side som han taktfullt karakteriserte som ukloke eller naive. Det er ikke vanskelig å akseptere. Et overordnet mål for Quisling var å stå sterkest mulig vis å vis tyskerne, så meget må for ham ha vært en balansering på knivseggen hvor små feil gir store utslag. Sterk er foredragsholderens indignasjon over hykleriet etter krigen. De samme politikere som i presidentskapets og Stortingets forhandlinger med tyskerne hadde vært villige til å avsette både Konge og regjering, de klatret nå opp på sine høye hester og dømte uten nåde. Det var kravet om justisminister fra NS som "reddet" dem. Da sprakk forhandlingene, ikke på kongen og regjeringens avgang.

Etterfølgende innlegg fra salen ble noe preget av at mange bærer på oppfatninger, viten og minner om overgrep de ikke får snakket om til daglig. Dette fikk til dels utløp overfor det referenten synes var feil person. Det hjertet er fylt av, renner munnen over med - av og til i utide.

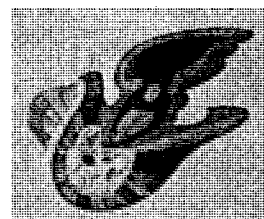
Didriksen fikk imidlertid stor takk og høstet sterk applaus for sitt foredrag. Et foredrag som vitner om at de lange samtalene med INOs formann Knut Baardseth har vært oppklarende og positive. Vi tror at det vidsyn som har ført til forståelse for vårt syn og våre handlinger, kommer til anvendelse når Didriksen vurderer dette møtet.

Vi takker Jan Didriksen som så elegant endret den planlagte dialog til en meget interesant monolog, og sammen med INO bidro til en hyggelig aften.

HaWa

JULEANDAKT

GUD KOM - TIL OSS

Det er julens glade budskap.

Alt menneskelig og moralsk strev for å nå den fullkomne Gud er nytteløst.

Og selv om vi i det hele tatt ikke bryr oss om å nå Ham - Han bryr seg om oss, så Han kom.

Han kom for å være med oss og hos oss.

Det siste Han sa på denne jord var:

Se, jeg er med dere alle dager, inntil verdens ende.

Han kom fra den himmelske herlighet og delte våre kår.

Han kom til sine egne, men Hans egne tok ikke imot Ham.

Han ble forkastet av sine egne landsmenn, dem Han først og fremst var kommet til.

Men alle dem som tok imot Ham, dem gav Han rett til å bli Guds barn, dem som tror på Hans navn. Og de er født, ikke av kjøds, heller ikke av manns vilje, men av Gud. (Joh.1.1.-13.).

Hele Jerusalem ble forskrekket da noen utenlandske lærde kom og spurte etter den nyfødte tronarvingen.

På slottet var det ikke født noen.

Men kongen spurte prestene og de skriftlærde, og de kunne fortelle at Messias skulle bli født i Betlehem.

Det merkelige var at ingen av prestene eller de skriftlærde viste interesse for å se om profetordet virkelig kunne være oppfylt.

Bare disse fremmede vismenn gikk for å se. Og de fant Underet. Det gjorde også noen ulærde gjeterer fra markene rundt. Mens kongen startet forfølgelsen av den nyfødte Frelseren.

Kongen, prestene, de skriftlærde, vismennene og gjeterne hadde alle hørt om Underet.

Det som ble avgjørende for dem, og for alle oss andre som hører dette glade budskapet, er om vi går for å se dette som er forkynt av engler og profeter og av de mennesker som er gått for å finne Ham!

Og finner du Ham, da finner du alt
hva hjertet kan evig begjære,
da reiser seg atter hvert håp som falt,
og blekner så aldri mere.

(W.A.Wexels 1845. Norsk salmebok 332. Så vide om land v 7).

I.C.Stridsklev

Da Thatchers ønske om å hindre Tysklands samling ble stanset

Av R.J.H., Bærum

I sine memoarer, som kommer ut i disse dager, gjør fru Thatcher rede for det alle tidligere engelske ledere alltid har bedrevet, nemlig et spill om å beholde makten i Europa på britiske hender, ved at de spiller ledere i europeiske land ut mot hverandre for derved å skape strid og elendighet. Heldigvis hadde president Mitterrand lært sin historie og han lot seg ikke trekke med av Englands ønske om en ny storhetstid. President Mitterrand gjorde det hans landsmenn burde ha gjort for 55 år siden; holdt et åpent forhold til Tyskland og latt landet ordne opp i sin egen sfære uten innblanding utenfra. Hadde Frankrike i 1939 latt Tysk-

land ordne opp i sin egen sfære, hadde Europa unngått krigens som ble så tragisk for alle. Den gangen lot Frankrike seg styre av uforstandige ledere, i dag er landet styrt av en leder som vet hva Storbritannia er og vil - nemlig kun ute etter å mele sin egen kake, samt gjøre denne så stor som mulig. Heldigvis ble fru Thatchers prøve på å vinge klippe Tyskland stanset. Europa kan om noen år se fruktene av Mitterrands kloke holdning.

En kan nemlig ikke stole på England, det har en bevis for gjennom alle årene etter 1939. England erklærte Tyskland krig for å forhindre at Polen mistet sin selvstendighet. At Polen derved ble ofret til bolsjevikene betydde intet for England - de hadde jo

forhindret en sterk europeisk stat i å etablere seg. Undertegnede tror ikke de østeuropeiske folk er England takknemlig for de 45 år undertrykkelse de har levd i. Bare et land holder fortsatt fast ved England, nemlig Norge. Dette landet vil aldri forstå det svik de ble utsatt for - nei Norge og nordmenn er alt for blåøyde til å forstå England falskspill. Norge vil stole på England til vår undergang. Norske politikere våger ikke å fortelle folket om Englands falskspill. Derfor har de lagt hemmelighetens stempel over krigsårenes arkiver - de arkivene skal være hemmelighetsstemplet i enda 25 år. Hvorfor? Jo, for at vår tro på England ikke skal forrykkes.

TILBUD:

Årganger og enkelteksemplarer av FOLK og LAND

I anledning av at arkiver og kontor i nær fremtid kan bli flyttet, kan vi tilby en del årganger av F. og L. innbundet (4 årg i hvert bind.) til ca. Kr. 350,- pr. bind.

Også enkelteksemplarer og årganger uinnbundet kan tilbys. Ca. Kr. 5,- pr. nummer.

Interesserte bes henvende seg til ekspedisjonen senest innen utgangen av januar, 1994. Se adresse og tlf.nr. på siste side.

Quislings historiske ...

(Forts. fra side 4)

derpartiet på den linje, om jeg enn - når de anser det nødvendig å sverte min fortid - kunde ha lyst til å ligge under for den samme fristelse. Men jeg vil ikke gjengjelde ondt med ondt. Skjønt jeg således ikke vil bruke noe av det som jeg vet på min egen kant, vil jeg dog si så meget som at da jeg kom ned i Forsvarsdepartementet og forlangte fremlagt de papirene som var der, fant jeg også papirer som er i høyeste grad kompromitterende for enkelte av arbeiderlederne, og jeg skulde ønske at de papirer kunde dementeres, så det ikke var nødvendig å sitte med dem der nede.

Jeg mener at under slike forhold er der all grunn til å få øinene op for disse ting. Det kan ikke være vanskelig å forutse, hvor dette fører hen, at hvis der ikke blir en forandring i dette, fører det før eller senere til en katastrofe. Og hvilken katastrofe, og hvilke resultater av den! Kan de som har ansvaret for disse ting, både de som arbeider for dem og de som skulde og burde motarbeide dem, kan de lett gå hen over konsekvensene av dem? Jeg, som har gjennomlevd dette, jeg kan ikke føle mig beroliget med det argument, at Norge er ikke Russland. Jeg kan heller ikke bøie mig for deres innsikt som sier det, og jeg er heller ikke tilfreds med at jeg en dag vilde kunne si til dem: Hvem var det som hadde rett? Man skal huske på den politiske kamp i vårt land, den er hittil ført som en strid mellom partier, innen rammen av en konstitusjon. Men likesom størsteparten av medlemmene her i salen igår flyttet ut i de andre rum for å se på denne demonstrasjonen, så risikerer vi nu at den politiske kamp føres ut på gaten. Jeg ber om at man vil tenke over disse ting, at man vil stoppe den sociale kapprustning, som har ennu farligere konsekvenser enn rustningen mellom landene, at man vil tøile disse lidenskaper og denne kamplyst og se til sitt land og dets interesser, lytte til fornuftens røst og tenke på at godvilje og samarbeid dog er bedre enn dette. Min henstilling er dobbelt. Dener til borgerpartiene, der er jo talt så mange ord om samarbeid her i disse dager; men jeg henvender mig også til arbeidernes representanter her: Her sitter jo dere representanter for de norske arbeidere. Hvilken forskjell er det på oss? Men vet dere, i hvilket spill dere er brikker? Dere kan da vel ikke ville gå til dette, dere må da stoppe op og se, hvor dette fører hen. Jeg vil fortelle dere to ting som dere kanskje ikke er oppmerksom på. Det er for det

ET MEGET SPESIELT NS-BARN

Eystein: Gutten fra Gimle. Et NS-barns beretning.

Av Inger Cecilie Stridsklev

Dette er Eystein Eggens egen tragiske historie om sin oppvekst og sitt forhold til foreldre og samfunn. Han hadde den for NS-barn helt usedvanlige erfaring å ha en nazist til far. Faren betraktet NS som lavpannet utkant-sekterisme. Han kom inn i SS, var ikke frontkjemper og sto for en rasistisk motivert samling av alle germanere. Men i etterkrigsoppgjøret

"her til lands tok myndighetene heller fjellbøndene i NS enn SS-administrasjonen. SS hadde også hatt etterretningen for tyskerne og visste for mye om norske forhold," skriver Eggen.

Han forteller videre at "fars nærmeste overordnede SS-Sturmbannführer Leib og Herberth Noot holdt god kontakt med norsk motstandsbevegelse. Sistnevnte ledet Sicherheitsdienst og vitsettemelig fritt om de ukentlige møter mellom SS og hjemmefrontens ledelse: litt motstand måtte det jo være, men ikke slik at den satte kjepper i industrihjulene som rullet for Tysklands seier. Den arme kommunist Helge Krog ble utstøtt av det gode selskap for å ha skrevet at norsk kapitalisme tjenestepå krigen. Han var bare så allfor moderat. Samkvemmet næringsliv/tyskere/SS under okkupasjonen hadde hatt et mye større omfang

enn det Krog kunne fatte i sitt eksil i Sverige. "Hvis jeg nevnte navnene på de nordmenn som vanket i SS' offiserskasino i "Grotten" i Wergelandsveien, ville det blitt et ramaskrik", berettet fars kollega. Obergruppenführer Rediess fra "SS-Nord" var en selvskreven gjest i "den røde sal" på Grand, da sjefen for Norges Bankhøsten 1942 utbrakte en hjertelig skål for styreformannen i I. G. Farben. Nå hadde den store taushet senket seg over fortidens selskapselighet i de kretser der antisemittismen var gang und gåbe, og ingen norsk soren-skriver kunne lenger erindre at landets 700 jøder var blitt eksportert like effektivt som jernet og aluminiumen."

Efter krigens slutt nektet faren sin kones NS-familie å besøke dem, og "agerte helst tidligere motstandsmann. Landssvikere og annen styggedom måtte ikke komme over vår terskel." Siden han ikke hadde vært i NS ble ikke han satt inn. Men han druknet nærmest i alkohol. "Bare så synd at en slik begavet mann ble gift med den primitive nazi-kvinnen, sa folk."

Det var Eysteins mor som var NS. Hun kom fra solid bonde-slekt, og ble medlem av Nasjonal Samling i oktober 1940. Hun arbeidet først i "Fritt Folk" og derpå i NS-kvinnensblad "Heim og Ætt". "Frøken Dannet" ble hun kalt i oppveksten: en av

bygdas skjønnheter, tekkelig om enn litt fjern, alltid forekommende, hevet aldri stemmen, sa aldri et vondt ord om noen." Hun var perfekt. Eggen nevner Tolgahirden som var mest kjent for folkedans og grandonkel Embret som var typisk "norsk-doms-NS".

Til tross for at Eggen benekter det, er boken full av det "fantastiske samholdet" i NS. Han nevner skammen. Fordi moren ble schizofren i etterkrigssamfunnet hun måtte leve i, kan Eggen ha gått glipp av skammens gjensidighet. Man orket nesten ikke bære skammen ved å være landsmenn med motparten. det var nok ikke bare i morens slekt at "den indre stemning var lukket mot verden utenfor, de andre i bygda var i grunnen luft."

Aschehougen segen omtale, som Eggen neppe hadde innflytelse over, trenger kommentar. Der står: "For første gang brytes tausheten som har hvilt over barnas egen opplevelse av etterkrigstiden". I 1988 kom en bok med den underlige tittel "Fødd skuldig" av Asgeir Olden på Samlaget. De fleste av de 12 NS-barn nevnt der valgte å være anonyme. NS-folk mistet for alltid tilliten til det norske samfunn sommeren 1945.

Almenheten har aldri forsøkt å gjenvinne NS-folks eller deres barns tillit. Da det i et TV-program ble opplyst at to kjente nordmenn kom fra familier utsatt for etterkrigsoppjøret, var det ifølge media disse to og ikke

det norske samfunn som hadde grunn til å skjammes over at de to som barn var forfulgt på grunn av sin bakgrunn! Også Eggen nevner trakassering av NS-barn.

Han nevner også tyskvennligheten og engelskfiendligheten som karakteriserte hans mors-slekt. Det som er mer karakteristisk for NS-kretser er den absolute mangel på antisemittisme han nevner. Og er det noen som ikke trenger særlig fantasi for å forestille seg hvordan det har vært å vokse opp som jøde, må det være NS-barn. Eller som Eggen skriver: "Hvis man vil finne et NS-barn som var full av tillit til samfunnet, tror jeg sannelig at man vil måtte lete lenge." Likevel nevnes en rekke NS-barn ved navn. De er neppe alle like begeistret for det.

Forlaget utgir dette forensklidring "av hvordan det har vært å være barn av foreldre som arbeidet for tyskerne under 2. verdenskrig". Men stort sett kunne man ha arbeidet hvordan og hvor mye man ville for tyskerne, t.o.m. for SS som Eggens far, uten at en selv eller familien fikk problemer. Det er heller ikke, som forlaget hevder "millioner NS-barn". Å straffe alle en organisasjons medlemmer kollektivt for meninger og gjerninger de ikke kjente seg igjen i, slik det ble gjort med NS, er et norsk fenomen. Og bare i Norge har barna måttet velge mellom samfunnet og sine foreldre.

Eplet faller ikke langt fra stammen

Av Anders V.

I Dagsnytt Morgen NRK P2 12/11-93 var det intervju med Baste Fanebust. Det er en tøff Nordsjø-arbeider fra Stavanger, med cowboyhatt og -støvler. Hans altopplukkende hobby er å hjelpe barn fra Bolivia. Hjelpeorganisasjonen sin kaller han Bolivia-familien. Alle bidrag går til barna. Administrasjonsarbeid og utgifter faller på ham og på arbeidsgiveren, Philips Petroleum.

Han er sønn av redaktør Tor-alv Fanebust. Den redaktøren ble dømt til 9 mndrs. ubetinget fengsel i 1947. Han hadde beskyldt riksadvokat Sven Arntzen for angiveri i okkupasjonstiden.

Påstanden ble ikke motbevist, men visst var den ærekrenkende!

I den siste utgaven (1947) av Fanebusts blad § 100 (Grunnlovens paragraf om ytringsfrihet), før den ble stoppet av typografene(!) sto bl.a.: "Nazi-jøssingene frykter § 100 fordi vi representerer de idealer som de bekjenner seg til, men som de selv har sviktet. De frykter for å bli avslørt."

Nazi-jøssingene frykter enhver diskusjon fordi de vet at deres standpunkter og vurderinger ikke tåler å bli kritisk etterprøvet. Derfor forsøker de å kneble ytringsfriheten, trykkefriheten og samvittighetsfriheten."

Siden selv ikke nazi-jøssingene hadde noe å innvende mot Toralv Fanebusts "nasjonale holdning" under krig og okkupasjon, ble han og bladet betegnet som nynazistisk!

Det går visst i arv å hjelpe de vergeløse!

første, at i en revolusjon blir de revolusjonære ledere - av frykt og begivenhetenes utvikling - etterhånden nødt til å gjøre ting som de i normale tider vilde se på med forferdelse. For det annet, at i en revolusjon er det ikke dere, som til slutt kommer til å sitte med makten. Hvis dere ikke vet det, skulde dere lese giron-dens historie i den franske revolusjon og sosialistenes historie i den russiske revolusjon.

Paramilitære grupper

Men spesielt vil jeg henstille til Arbeiderpartiet - til Kommunistpartiet vet jeg at det ikke nytter - at de stanser den besluttede organisasjon av arbeidervern, og at de militære organisasjoner som allerede er dannet oppløses. Vi så dette igår -vi så folk, som ikke var underlagt statens og den offentlige kontroll, oppte i uniformer. Jeg talte med Arbeiderpartiets representant i militærkomitéen om disse ting, og han sa: Det er bare ordensvern. Jeg vil tro ham på det, men jeg må dog si at her i arbeiderkalenderen for 1932 står opregnet hensikten med disse organisasjoner. Når jeg sam-

menholder det med, hvad dersies i Arbeiderpartiets prinsipielle program, får jeg det ikke riktig til å stemme, og jeg ser også at dette er det samme fikenblad som den internasjonale revolusjonære ledelse foreslår skal dekke disse organisasjoner. Det står her bl.a. at de skal beskytte arbeiderorganisasjonens eiendom, de skal forhindre fascistiske anslag og statskup. Det sies at de ikke har våben, men skal dette da skje med tørre never? Jeg vil allikevel henstille til Arbeiderpartiet å stoppe dette, så at ikke dette fortsettes. For vi kommer ut på et skråplan. Samfundets maktmidler må være undersamfundets kontroll.

Avsluttes neste nr.
(Avsnittenes overskrifter er satt av redaksjonen)

Tragedie i Karelen ...

(Forts. fra side 1)

inn i et nesten tabubelagt område. Boken bevarer for fremtiden historien om utholdenhet og heltemot hos norske menn og torpederer solid det negative inntrykk som så mange av seierherrene har forsøkt fastlagt om frontkjemperne. Boken er nøktern og uten vesentlige saksfeil, og den er velskrevet og dermed meget leseverdige.

Kan det gi oss håp om bedre resultater når neste utfordring kommer?

Bautastein i ...

(Forts. fra side 4)

stå ved for de gamle våpenbrødre og for de falnes etterlatte. Både norske politikere og vi vanlige mennesker bør kunne være så medmenneskelig rause at vi forstår det! Noen oppreisning for landsforræderi blir bautaen ikke, men med tiden blir den historie-som de mange andre minnestøttene på den finske slagmarken, både over venn og fiende.

Politiet og jødene ...

(Forts. fra side 8)

Politiembetsmannen som hadde organisert arrestasjonene, ble betegnende nok frikjent, omstendighetene ble bagatellisert. Hans underordnede ble ikke engang etterforsket.

I Bente Erichsens film *Over grensen* heter det om en bygd i Østfold at "det var som om ekteparet Feldmann aldri hadde levd". I rettsoppjøret og i norsk historieskrivning har det vært på samme måte. Den oppvoksende generasjon kan lett komme til å tro at det aldri bodde jøder i Norge før annen verdenskrig.

Det norske rettsoppjøret ble langt på vei styrt av praktiske hensyn. Man dømte dem det var lett å få dømt, ikke de som hadde samarbeidet, man dømte NS-medlemmene og ikke brakkebaronene. Passivt samarbeide, tilpasning til okkupanten og unnlattessynder maktet ikke rettsapparatet å hankses med. Med jødespørsmålet sto man overfor et gigantisk uaktsomt drap og ingen skyldige. Det var derfor mest praktisk å se bort fra

hele problemet.

Men historikerne var ikke særlig bedre. Historieskrivningen lot seg prege av de problemstillinger og den kollektive bevissthet som hadde dannet seg under rettsoppjøret. Okkupasjonen ble til "krigen", til en kamp mellom skurker og helter, mellom gode og onde makter. Noen sider ved okkupasjonen passet dårlig inn i dette skjemaet. Derfor ble de fortrent. Jødespørsmålet var ett av disse.

Men historikerne tilhører ikke rettsapparatet. Når vi i dag kan ta en rekke av okkupasjonens ubehagelige sider opp til ny granskning, er det derfor verken som dommere eller som deres talsmenn. Historieskrivningen har ansvar for den kollektive hukommelse. Jødeaksjonene er en del av historien vi ikke ha lov til å glemme. Det skylder vi ikke minst dagens nye innvandrere.

Avertér i
Folk og Land

Høyreungdommen svikter

Når ens verdigrunnlag kommer under press fra utenforstående krefter, vil alle med normale og sunne instinkter slå ring om dette grunnlag for å bevare og beskytte det. Men slike instinkter eier ikke styreflertallet i Oslo Unge Høyre. Med den begrunnelse at Oslo-skolen er flerkulturell, foreslås det at kristendomsundervisningen avskaffes og erstattes med et fag man kaller "religion". Der skal da antagelig det aller meste av tiden brukes til å gjennomgå alle andre religioner enn vår egen.

Vi har et forslag å komme med. Som utgangspunkt tar vi da at Høyre befinner seg i absolutt mindretall i Oslo. Faktisk har vi for tiden et sosialistisk flertall i hovedstaden. Byen er med andre ord så absolutt flerideologisk. Det er derfor urimelig at Oslo Unge Høyre i sine studiesirkler lar høyrepolitikk være hovedsaken. Situasjonen tilsier tvert imot at studiearbeidet gjennomføres av sosialistiske synspunkter. Defor vårt forslag - ihvertfall om man skal følge logikken i Oslo Unge Høyres styrevedtak.

I rettferdighetens navn skal det sies at to styremedlemmer protesterte mot vedtaket. Deres navn bør nevnes: Andreas Emblem og Linn Beate Kaald Thoresen. Ennå finnes det da heldigvis vett i hodet på noen.

"Verken seierherre eller beseirede"

Av Joachim

Paven var i høst på besøk i Litauen, det av de baltiske land som kanskje har vært mest utsatt for sovjetisk terror. Store deler av befolkningen ble deportert til Sibir, tilfeldige fengslinger fant sted i hopetall, mord og attentater var daglige foreteelser. Etter at litauerne nå på det nærmeste har fått sin frihet tilbake, skulle alt med andre ord ligge godt til rette for et hatfylt hevnoppgjør.

Hva er så pavens budskap til det litauiske folk i denne situasjonen? Jo, det lyder slik: "Det finnes i dag hverken seierherre eller beseirede." Det er en manns ord. Han sier til litauerne at all forfølgelse på etnisk, ideologisk eller religiøst grunnlag er en ana-

kronisme, noe som ikke hører hjemme i vår tid.

Betyr dette at verden går fremover? Kanskje, men jeg har mine tvil. Ihvertfall er det ingen fremgang å spore når det gjelder forfølgelsen av dem som var så uheldige å være medlemmer av nasjonale bevegelser på tredve- og førtitallet. På det området finnes det såvisst såvel seierherre som beseirede. De siste skal tynes så lenge det er liv i dem.

Det er vel ikke så mange som lytter til paven her i Norge. Og fra Den norske Kirke og dens biskoper er det lite å vente. Det ville ihvertfall forundre meg meget om det fra det hold kom et myndig ord om at nå får det være slutt på forfølgelsen. Men kanskje er undrenes tid ennå ikke forbi?

Styret i FOLK og Folk og Land's redaksjon og ekspedisjonen ønsker lesere og medlemmer en riktig God Jul

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Tirsdag og onsdag kl. 11-15.

Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO.

Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF. 22 19 06 71.

Hvor glade var vi i tyskerne?

Av Balder

Myten sier jo at vi la oss på nesen for tyskerne og beundret dem grenseløst. Fullt så enkelt var det likevel ikke. NS-folks følelser for tyskerne varierte over en skala som gikk fra dyp beundring til klar fiendtlighet, og det var mer av det siste enn av det første. En del tyskere var mestere i å skyve folk fra seg. Men det er ganske klart at fiendtlighet ikke var det helt riktige grunnlaget å forhandle med tyskerne på. Jeg så eksempler på det. En tid var jeg adjutant for en fylkesfører, og hans store ærgjerrighet var å hjelpe folk som var kommet i konflikt med tyskerne. Faktisk gikk det meste av hans tid med til det. Han hadde imidlertid tyskerne langt oppe i halsen, og det merket de selvfølgelig. Derfor var det dessverre ikke så veldig

mye han oppnådde.

I annen sammenheng deltok jeg ved forhandlinger med tyskerne både her hjemme og i Tyskland, og jeg kunne observere det samme der. En del av våre ledere var så negative til tyskerne at de kunne risikere å få reaksjoner som var de motsatte av hva de ønsket. I enkelte tilfeller opplevde jeg også det stikk motsatte, nemlig at en forhandler var så full av respekt for tyskerne at han knapt våget eller ønsket å si dem imot.

De av våre forhandlere som oppnådde noe, var de som var seg bevisst at det fantes såvel gode som dårlige tyskere. Gode var etter vår mening de tyskere som tenkte i de samme baner som oss eller ihvertfall aksepterte at vi sa klart ifra når vi var uenig i noe. Det fantes mange slike tyskere både på høyere og lavere plan, og det styrket vår tro

på at vi ville vinne frem med våre krav om frihet og selvstendighet for Norge. Det var likevel ingen tvil om at det også fantes tyskere som fulgte en helt annen politisk linje og aldri ville innrømme oss full selvstendighet. Spillet gikk derfor oftest ut på å søke støtte hos og også å understøtte de tyskere som var på linje med oss, samtidig som vi gjorde hva vi kunne for å undergrave posisjonen til dem som sto oss imot. Det var til tider et risikofyllt, men også høyst nødvendig spill.

Svaret på spørsmålet i overskriften er i grunnen ganske klart: Vi hadde ingen generell holdning til tyskerne. Vi kunne like noen og til og med være glad i dem som ga oss de politiske muligheter vi trengte, mens vi hadde meget imot og mislikte sterkt dem som sto i veien for vår kamp for friheten.

Politiet og jødene

I forbindelse med den pågående diskusjon om jødernes skjebne synes vi følgende artikkel av Nils Johan Ringdal igjen er aktuell. Artikkelen sto i Dagbladet 20/3-87.

Av Nils Johan Ringdal

I alle moderne samfunn spiller politiet en nøkkelrolle. Det visste tyskerne da de gikk til okkupasjon av Norge. Derfor ble etaten utsatt for større press enn noen andre. Resultatet var at nesten halvparten av landets politifolk meldte seg inn i NS, at de fikk nye, tyskinspirerte uniformer og lærte seg å hilse på tysk manér.

Men det var ikke bare okkupasjonsmakten som øvet press mot etaten. I Norge var politiet mer integrert i lokalsamfunnet enn i mange andre land. Lokalmiljøet utøvde derfor samtidig sin form for trykk, og politiet endte dermed delvis som småsøtøter og dårlige tjenere for okkupasjonsmakten. Den politiske moral i politikorpene var slik sett lavere enn man kunne fristes til å tro ut fra synlige tegn på at politiet sto under tysk kontroll.

Politiets innsatsvilje og -evne varierte imidlertid fra sak til sak. Langt på vei hadde dette med pressfaktorenes ulike styrke å gjøre. Politiets effektivitet i aksjonene mot jødene kan derfor sees som et resultat av manglende press fra hjemmefronten og lokalsamfunnet.

Arbeidet med å gjøre Norge "jøderent" hadde mange faser:

Våren 1940 ble jødene fratatt radioene sine. Det dannet opp taktiken til videre registrering, som også skjedde i politiets og lensmannsetats regi. Siden ble jødiske forretninger kartlagt, jødiske hjem rekvirert og jødeparagrafen ble gjennomført i Grunnloven. I oktober 1942 fulgte loven om konfiskasjon av all jødisk eiendom. Så fikk politiet ordre om å arrestere mannlige jøder i Østlandsområdet.

En måned senere sto nye arrestasjoner samt utskipning for tur. Enkelt personer i og utenfor politiet var i mellomtiden aktive i varsling og transport til Sverige. Stort sett gjorde imidlertid politiet den jobb de var satt til å utføre. Aksjonene ble mer vellykkede i Norge enn i noe annet europeisk land bortsett fra Polen. Det kan man neppe laste bare politiet for.

Norsk politi har alltid utgjort en homogen kultur. Det fantes for eksempel ikke en eneste jøde ansatt i etaten før krigen. Politifolk som senere har tenkt tilbake på aksjonen mot jødene, medgir at de bare i liten grad identifiserte seg med denne delen av befolkningen. Jødene var "annerledes". Det må ha gjort det lettere for politiet å utføre de ordrene de fikk. Vil dagens politiledelse ta hensyn til disse lærdommene i

sin nåværende rekrutteringspolitikk?

Politiets mangel på engasjement i jødernes situasjon hadde sine paralleller. I krigens første to år ble mange jøder nektet innreise til Sverige av norske og svenske myndigheter i fellesskap. Også etter dette var man i det norske Stockholm skeptisk til å få jøder over grensen. Det het seg at de var løsmunnede og usolidariske og at lekkasjer om fluktruter skrev seg fra dem. Denne holdningen kan bidra til å forklare at regjeringen i London og hjemmefrontens ledelse forholdt seg tause mens jødeaksjonene pågikk og at så mange nordmenn forble seg selv nok.

I moderne vestlig jus skiller man mellom uaktsomt og forsettlig drap. I 1942 var det knapt noen i Norge - eller London - som ante at det skulle gå slik med jødene som det gikk. Politiet trodde "bare at de bragte jødene ut av landet". Hjemmefrontens ledere trodde "bare at de skulle bli jordbrukere i Polen".

Virkeligheten var mer grusom enn noen hadde kunnet forestille seg. Den kollektive fortrenningsprosess satte derfor inn straks sannheten kom for en dag. Under det norske rettsoppgjøret ble jødespørsmålet knapt berørt. (Forts. side 7)

Det er vedlagt en girototalong for ABONNEMENTSAVGIFT. Overskytende beløp registreres som Vennegave - TAKK!